

מה בין שוויון אזרחי בישראל ויהדות ארצות הברית
מייק פרשקר- מייסד ומנכ"ל מרחבים
(פורסם לראשונה ב 26.11.08 ב-Forward: עיתון יומי של יהדות ארה"ב)

מיד לאחר הכינוס השנתי של איחוד הקהילות היהודיות של צפון אמריקה בירושלים, נסעתי יחד עם עמיתה אמריקאית לבית-ספר יהודי ברמלה. הלכנו לבקר את אימאן- ערביה, אזרחית ישראלית, בין המורות הערביות הבודדות המלמדות בבית-ספר יהודי.

אימאן הצטרפה לבית-הספר בשנה שעברה, בעקבות יוזמה משותפת של משרד החינוך ומרחבים- המכון לקידום אזרחות משותפת בישראל, שבראשו אני עומד. המטרות בשיבוץ מורים ערביים בבתי-ספר עבריים הן לתת מענה לחוסר במורים יהודיים, לקדם הישגי תלמידים ולספק תעסוקה לחלק מכ- 10,000 מורים ערביים מובטלים בישראל. בנוסף, אנו מקווים להעמיק את ההכרות ותחושת הנוחות בין אזרחי ישראל היהודים והערבים ולטפח מודעות וגאווה באזרחות הישראלית המשותפת להם.

מנהלת בית-הספר בו בקרנו לקחה אותנו לצפות באימאן מעבירה שיעור ערבית לילדי כיתה ד' במסגרת תוכנית "בואו נדבר". את ההצלחה הרבה בשיבוצה של אימאן ניתן היה לראות מן הרגע הראשון. הקשר המיוחד והחיבה ההדדית בין המורה המוסלמית בת ה-25, הלבושה בגדים מסורתיים לבין תלמידיה היהודים היה ברור!

רק לאחר שעזבנו את בית-הספר, ראיתי עד כמה נרגשת הייתה עמיתתי האמריקאית מהחוויה אותה עברנו. "הביקור הזכיר לי את המורה השחור הראשון בבית-הספר הלבן בו למדתי בדרום ארה"ב לפני כמעט 40 שנה" היא אמרה לי.

אין זה מפתיע, כי המספר הגדל של יהודי ארה"ב הדואגים לעתיד היחסים בין יהודים לערבים במדינת ישראל, מתבונן בסוגיה זו לעיתים קרובות דרך ההיסטוריה של יחסי לבנים-שחורים בארה"ב. אף על-פי שההקשר ההיסטורי שונה לחלוטין, ישנן גם הקבלות ברורות. בדומה לאפריקאיים- אמריקאיים, גם ערבים אזרחי מדינת ישראל, המהווים חמישית מאזרחי המדינה, הינם בעלי סיכוי רב יותר להימצא חסרי השכלה, עניים, מובטלים, או בכלל. כמו ביחסי לבנים-שחורים בארה"ב, סיפור היחסים בין יהודים לערבים בישראל, מסופר תכופות דרך נרטיבים מנוגדים. בנוסף, כאנשים בעלי רצון טוב השואפים לתקופות שלווה יותר הן בחברה הישראלית והן בחברה האמריקאית, אנו גם מודעים להרס העלול להיגרם כתוצאה ממתח בין קבוצתי בשתי החברות.

ייתכן, כי בשל סיבה זו, הפאנל בנושא "עתיד יחסי הערבים-יהודים בישראל" בכינוס השנתי של איחוד הקהילות היהודיות של צפון אמריקה היה מלא עד אפס מקום. כמי שעוקב אחר העניין הגובר של יהודי ארה"ב בנושא בעשור האחרון, שמחתי להיות אחד הדוברים בפאנל חשוב זה.

בשנים האחרונות, הנושא של אזרחי ישראל הערביים ומקומם בחברה הישראלית, הפך מסוגיה המעניינת מספר קטן יחסית של יהודי התפוצות, לנושא בולט בסדר היום של הממסד היהודי האמריקאי. הנושא נתפס יותר ויותר כבעל משמעות אסטרטגית לעתידה של מדינת ישראל, ובצדק.

כישראלי יהודי וציוני, הרואה את שיפור היחסים בין אזרחיה היהודים והערבים של מדינת ישראל כערך יהודי, ציוני ודמוקרטי ולא רק כהכרח פרגמטי, ניתן לראות את המעורבות הגדלה של יהודי ארה"ב כמקור עידוד חשוב ביותר. חשיבותה של מעורבות זו היא לא רק במתן משאבים, כי אם גם במתן תוקף לחזון של מדינת ישראל לשמש כבית מכיל, מקבל והוגן לכל אזרחי המדינה.

ישנה אירוניה מסוימת (קשה לעיכול אבל לדעתי מובנת ע"י רבים מעמיתי הערבים) בכך שהגדרתה של מדינת ישראל כבית לאומי לעם היהודי מביאה לכך שקבוצות בעלות כוח בעם היהודי תופסות מקום חשוב בקידום חברה ישראלית הוגנת יותר.

על רקע ניסיונם העשיר כמיעוט הנאבק באפליה ופועל לקדם הזדמנויות שוות בארה"ב, יכולה יהדות ארה"ב לקחת תפקיד מפתח בעידוד מנהיגי ישראל והציבור הישראלי בהתמודדות עם אתגר חשוב זה.

כאשר מנהיגי יהדות ארה"ב, אשר דואגים לעתידה של מדינת ישראל, לומדים כי רק 5% מעובדי הציבור במדינת ישראל הם ערבים (רבע מייצוגם באוכלוסיה) או שלילדים ערבים יש סיכוי של כ-50% לסיים תיכון וסיכוי מוכפל לחיות בעוני, בהשוואה לאזרחים יהודים, הם פונים באופן מובן, לניסיונם האמריקאי במאבק לקידום זכויות האזרח.

לאזרחיה היהודים והערבים של מדינת ישראל, פחדים משותפים, הנובעים ומתקבעים בשל החיים הנפרדים והסכסוך האזורי. אנו זקוקים לעזרה דחופה מחברים טובים.

ליהודי ארה"ב, ישנה הזדמנות ייחודית לסייע למדינת ישראל ובכך לחזק גם את קהילותיהם. התקדמות משמעותית ביחסי יהודים-ערבים במדינה, תחזק את הלגיטימיות הבינלאומית של ישראל כמדינה לעם היהודי. בנוסף, התקדמות בנושא זה תחזק את הזיקה למדינת ישראל של יהודים צעירים רבים בארה"ב ובכך תהווה מרכיב חשוב בחיזוק זהותם היהודית.

ולבסוף, על-ידי שיתוף-פעולה עם יהדות ארה"ב לקידום שוויון אזרחי בין יהודים וערבים, אנו מחזקים את הבסיס לשותפות אמריקאית-ישראלית המושתתת על ערכים דמוקרטיים משותפים. באמצעות עשייתם בתחום זה מביאים לידי ביטוי יהודים אמריקאיים צעירים את גאווותם וזיקתם העמוקה לשתי מדינות דמוקרטיות, אשר נחושות שתיהן לממש את חזונם של אבותיהם המייסדים.